

INDIAN SCHOOL MUSCAT
MIDDLE SECTION
ANNUAL EXAMINATION 2019-20

SANSKRIT – THIRD LANGUAGE

Code: MZSN311

SET - B

CLASS: VIII

ANSWER KEY

Time Allotted: 2 Hrs .

11.03.2020

Max .Marks: 80

MARKS OBTAINED:

खण्ड:-क

1. सन्धिं अथवा विच्छेदं कुरुत 5*1=5
(i)कृष्ण+अर्जुन:- कृष्णार्जुनः (ii)कवीन्द्र:- कवि+इन्द्रः 5*1=5
(iii)भानु+उदय:- भानूदयः (iv)देवालय:- देव+आलयः (v)परि+ईक्षा-परीक्षा 5*1=5
2. प्रत्ययान् संयोज्य विभज्य वा लिखत
(i)चल+क्त्वा- चलित्वा (ii)अनु+भू+ल्यप्-अनुभूय (iii)कर्तुम-कृ+तुमुन्
(iv)विजित्य-वि+ जि+ ल्यप् (v) पा+ तुमुन्- पातुम्
3. विकल्पेभ्यः उचित शब्दरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत
i)-----जनाः स्नानम् कुर्वन्ति। (नदी)
(क) नद्यै (ख) नद्याम् (ग) नद्या
ii.इदम् गृहम् ----- अस्ति। (साधु)
(क)साधोः (ख) साधवः (ग) साधून्
iii. ----- पुस्तकम् पठसि। (युष्मद्)
(क) यूयम् (ख) युवाम् (ग) त्वम्
iv. ----- नमः। (गुरु)
(क)गुरोः (ख) गुरवे (ग) गुरुः 5*1=5

- v. ----- पितुः नाम रामः अस्ति। (अस्मद्)
4. (क) आवाम् (ख) मम (ग) वयम्
विकल्पेभ्यः उचित धातुरूपैः रिक्तस्थानानि पूरयत
 i. मेघः उच्चैः -----। (गर्ज्, विधिलिङ्)
 (क) गर्जेत् (ख) गर्जेयुः (ग) गर्जेताम्
 ii. पाचकाः भोजनालये -----। (पच्, विधिलिङ्)
 (क) पचेताम् (ख) पचेत् (ग) पचेयुः
 iii. अहम् भोजनम् -----। (खाद्, विधिलिङ्)
 (क) खादेव (ख) खादेम (ग) खादेयम्
 iv. छात्राः परस्परं-----। (वद्, विधिलिङ्)
 (क) वदेयुः (ख) वदेः (ग) वदेताम्
 v. नराः वृक्षस्य अधः -----। (तिष्ठ्, विधिलिङ्)
5. (क) तिष्ठेताम् (ख) तिष्ठेत् (ग) तिष्ठेयुः 1×3=3
अधोलिखित संख्यान् संस्कृतभाषायां लिखत
6. (i)87- सप्ताशीतिः (ii) 65-पञ्चषष्टिः (iii)72- द्वि सप्ततिः 4×1=4
अधोलिखित समयान् संस्कृतभाषायां लिखत
 (i) 6:30 – सार्धं षट् (ii) 11:00- एकादश (iii) 4:15- सपाद चतुर्
7. (iv) 8:45 – पादोन नव 4×1=4
अधोलिखित वाक्येषु रेखाङ्कितपदेभ्यः उपसर्गं पृथक् कृत्वा लिखत
 (i) अहम् महत् कष्टम् अनुभवामि। अनु+भू
 (ii) गङ्गा हिमालयात् प्र+भवति। प्रभवति
 (iii) (i) वानरः वृक्षात् अवतरति। अव+तरति
 (iv) विवेकः पञ्चवादने उत् +तिष्ठति। उत्तिष्ठति
8. खण्डः-ख
अधोलिखित अपठित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत

भारतस्य सर्वासु नदीषु गङ्गा पवित्रतमा श्रेष्ठा च अस्ति। इयं हिमालयस्य गोमुख-
 स्थानात् निर्गच्छति। पर्वतेभ्यः निसृत्य गङ्गा हरिद्वारे समतलं भू-भागं प्रविशति।

हरिद्वारे समतलं प्रविशति। हरिद्वार-तीर्थे प्रतिवर्षं लक्षाधिकाः जनाः गच्छन्ति,
गङ्गायाः शीतले जले स्नानं च कुर्वन्ति। परं अद्यत्वे एषा पावनी नदी प्रदूषिता।
यत्र-तत्र जल-मालिन्यम् अस्ति। जीवनस्य रक्षायै जलं अनिवार्यम्। गङ्गानद्याः रक्षा
अस्माकं कर्तव्यम् ॥

4×1=4

I. एकवाक्येन उत्तरत

(i) कस्याः रक्षा अस्माकं कर्तव्यम्? गङ्गानद्याः

2×2=4

(ii) सर्वासु नदीषु का पवित्रतमा? गङ्गा

(iii) इयं कस्मात् निर्गच्छति? हिमालयस्य गोमुख-स्थानात्

4×1/2=2

(iv) जीवनस्य रक्षायै किम् अनिवार्यम्? जलम्

II. एकवाक्येन उत्तरत

(i) हरिद्वार-तीर्थे जनाः किम् कुर्वन्ति?

हरिद्वारे समतलं प्रविशति। हरिद्वार-तीर्थे प्रतिवर्षं लक्षाधिकाः जनाः गच्छन्ति,
गङ्गायाः शीतले जले स्नानं च कुर्वन्ति।

(ii) पर्वतेभ्यः निसृत्य गङ्गा कुत्र प्रविशति?

पर्वतेभ्यः निसृत्य गङ्गा हरिद्वारे समतलं भू-भागं प्रविशति।

III. यथानिर्देशानुसारं लिखत

(i) कुर्वन्ति- कः लकारः? लट्

(ii) जीवनस्य- अत्र का विभक्तिः? षष्ठी

(iii) जलम्- पदस्य पर्यायपदं किम्? तोयम्

6×1/2=3

9. (iv) पावनी नदी- अत्र विशेषणपदं किम् अस्ति? पावनी

खण्डः-ग

पर्यायपदानि लिखत

6×1/2=3

10. (i) मनः-चित्तम् (ii) भोजनम्-आहारः (iii) पृथ्वी-धरा (iv) अग्निः-अनलः

(v) वायुः - पवनः (vi) चिकित्सकः-वैद्यः

विलोमपदानि लिखत

8×1/2=4

11. (i) शोभनम् -अशोभनम्(ii)शिक्षा- अशिक्षा (iii) सत्यम्- असत्यम् (iv)स्वस्था- अस्वस्था (v) नित्यम्- अनित्यम् (vi) प्रसन्नः- अप्रसन्नः

उचित आङ्ग्लार्थैः मेलनम् कुरुत

- i. व्यवधानम् Treatment(viii)
ii. विकलङ्गा Sad(iv)
iii. आकण्ठम् By smoke(v)
iv. त्रस्ताः Spends(vii)
v. धूम्रेण Up till neck(iii)
Vi दूषयन्ति Obstacle(i)
12. Vii यापयति Disabled(ii)
Viii. उपचारः Pollute(vi)

4X1=4

अधोलिखित रेखाङ्कित विकल्पेभ्यः प्रश्ननिर्माणं कुरुत

(i)सा शिल्यचिकित्सिका भवितुम् इच्छति स्म।

(क) कस्मात् (ख) का (ग) कम्

(ii)नगरेषुवाहनानांसंख्या अति वृद्धिं याति।

(क) कस्याम् (ख) कस्य (ग) केषाम्

(iii) हस्तकलायांतस्याः योगदानं अपूर्वं आसीत्।

(क) कस्याः (ख) कया (ग) कस्याम्

4X1/2=2

13. (iv)सा साहसेन सामान्य जीवनम् यापयति स्म ।

(क)केन (ख) कस्य (ग) कस्यै

मञ्जूषातः रिक्तस्थान पूर्तिः क्रियताम्

(पञ्च,धरायाः,विमानम् ,स्वर्णपदकेन)

(i) धरायाः शरीरे स्थाने-स्थाने व्रणाः जाताः।

(ii)सा प्रथमा विकलाङ्ग-महिला राष्ट्रपतिना स्वर्णपदकेन सम्मानिता।

14. (iii) पञ्च वर्षीया सा विद्यालये प्रवेशम् प्राप्नोत्।

(iv)आकाशे विमानम् सञ्चरति।

अधोलिखित पद्यांशं पटित्वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत

प्रकृतिः भो अग्ने ! त्वं तु दहनशीलः असि। तव स्पर्शात् अपि दूरे तिष्ठन्ति प्राणिनः । त्वं तु सुरक्षितः?

अग्निः अहं सर्वप्राणिनां शरीरेषु वसामि। तेषां पाचन-क्रियायां सहायकोहम् ।अहं मानवानां शरीरे क्रोधरूपेण अपि वसामि। उपद्रविणां हस्तेषु निपतितः अहं सम्पत्तीनां विनाशकारणं भवामि ।

प्रकृतिः श्रुता मया युष्माकं व्यथा-कथा। इयं सृष्टिः युष्माभिः रचिता । अज्ञा मानवजातिः मामपि पीडयति यतः यूयं ममैव अङ्गभूतानि स्थ ।

पञ्चतत्त्वानि (सहैव) मानवम् आहूय बोधयतु देवी ।

4X1/2=2

I. एकपदेन उत्तरत

(i) कः दहनशीलः अस्ति ?

अग्निः

1X1=1

(ii)के दूरे तिष्ठन्ति?

प्राणिनः

(iii) अग्निः केषां शरीरे क्रोधरूपेण वसति?

मानवानां

(iv) अग्निः कस्यां सहायकः अस्ति?

पाचन-क्रियायां

II. एकवाक्येन उत्तरत

4X1/2=2

(i) प्रकृतिः अग्निं प्रति किं कथयति?

भो अग्ने ! त्वं तु दहनशीलः असि। तव स्पर्शात् अपि दूरे तिष्ठन्ति प्राणिनः । त्वं तु सुरक्षितः?

III. यथा निर्देशानुसारं लिखत

(i)युष्माकं- का विभक्तिः?

षष्ठी

15. (ii)बोधयतु- अत्र कः लकारः?

लोट्

(iii)इयं सृष्टिः- अत्र विशेषणपदं किम्?

इयं

(iv)समीपम्-पदस्य विलोमपदं किम्?

दूरम्

अधोलिखित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत

मानवः ईश्वरस्य सर्वोत्तमा कृतिः अस्ति । सः तस्मै सबलं मनः, कार्य-

साधकानिन्द्रियाणि च अयच्छत् । परं संसारे अनेके जनाः विकलाङ्गाः अपि सन्ति । ये जीवनकार्यं कर्तुं असमर्थाः भवन्ति । अत्र विकलाङ्गेषु-डा.चन्द्रा एकं विलक्षणं 4x½=2
दृष्टान्तमस्ति । जन्मतः सा स्वस्था सर्वाङ्गपूर्णा च आसीत् । सामान्य – ज्वरवशात्
सहसा आकण्ठं तस्याः शरीरं निर्जीवं इव चाभवत् । अनेकानेक – चिकित्सकाः तां
निरीक्ष्य स्वाभिप्रायम् अयच्छन् यत् नास्ति कोप्युपचारः येन रोग –मुक्तिः भवेत् ।

I. एकपदेन उत्तरत

- (i) किम् निर्जीवं इव चाभवत्? शरीरं 1x1=1
(ii) मानवः कस्य सर्वोत्तमा कृतिः अस्ति? ईश्वरस्य
(iii) कास्वस्था सर्वाङ्गपूर्णा च आसीत्? डा.चन्द्रा
(iv) संसारे जनाः कीदृशाः सन्ति? विकलाङ्गाः

II. एकवाक्येन उत्तरत

- (i) अनेकानेक – चिकित्सकाः तां निरीक्ष्य किम् अयच्छन्?
अनेकानेक – चिकित्सकाः तां निरीक्ष्य स्वाभिप्रायम् अयच्छन् यत् नास्ति
कोप्युपचारः येन रोग –मुक्तिः भवेत् ।

III. यथा निर्देशानुसारं लिखत

16. (i) भवेत् - अत्र लकारः किम्? (ii) सबलं मनः- अत्र विशेषणपदं किम् अस्ति?
(iii) असमर्थः- पदस्य विलोमपदं किम्? (iv) शरीरम् -पदस्य पर्यायपदकिम्?

खण्डः-घ

पुस्तक – प्रेषणार्थं प्रकाशकं प्रति मञ्जूषातः पदानि चित्वा पत्रं पूरयत

(i) सेवायाम्

प्रकाशक- महोदयः

मधुबन- प्रकाशनस्य

नवोदय-

नगरम्-201301

(ii) श्रीमन्,

अहं अष्टमकक्षायाः (iii) छात्रः अस्मि । सेवायाम् (iv) निवेदयामि यत् अहं कानिचित्
पुस्तकानि (v) क्रेतुम् इच्छामि । अतः अधोलिखितानि पुस्तकानि वी.पी.पी.द्वारा

शीघ्रं एव प्रेषयतु । धन्यवादः ।

पुस्तक-नामप्रतयः

वितानम् भाग -8 1

संस्कृत सरिता भाग-3 1

भवदीयः,

(vi) सुरेशः

5×1=5

जी-55,जवाहरनगरम्

17. नवदुल्ली – 110010

मञ्जूषा

(क्रेतुम्, सुरेशः, सेवायाम्, छात्रः, श्रीमन्, निवेदयामि)

संस्कृतभाषायां अनुवादं कुरुत

(i) Where are you going ?

भवान् कुत्र गच्छति?

5×1=5

(ii) please give some more.

स्वल्पं ददातु

18. (iii) what is your name ?

भवतः नाम किम्?

(iv) May I come in.

आगच्छानि किम्?

(v) What is the time ?

कः समयः?

अधोदत्तचित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषां उपयुज्य पञ्च संस्कृत वाक्यानि लिखत

(बालकाः, दूरदर्शनम्, क्रिकेटम्, कक्षः, पुष्पपात्रम्, भूमौ, अस्ति, पश्यन्ति, आसानाः, क्रीडकाः, सन्ति)

छात्राः यथेष्टम् पञ्चसंस्कृत वाक्यानि लेखिष्यन्ति